

42. Lauantaina 12 p. heinäkuuta 1930

kello 17.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Valtioneuvoston kirjelmä, jossa pyydetään eduskunnan suostumusta edustajain E. Pekkanen ja Rötön vangitsemiseen 1060

Toinen käsittely:

2) Ehdotus tasavallan suojelulaiksi 1063
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 47; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 54.

3) Ehdotus laiksi rikoslain 11 luvun 4 §:n muuttamisesta 1067
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 48; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7; ed. Kivimäen y. m. lak. al. n:o 24.

4) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen, kunnallislakien ja vaalilakien muuttamisesta 1070
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 49; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 55; ed. Kivimäen y. m. lak. al. n:o 25.

5) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerille suoritettavasta palkkiosta 1087

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 50; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37; hallituksen esitys n:o 58.

Siv.

Kolmas käsittely:

6) Ehdotukset laiksi painovapausslain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 16 luvun 24 §:n muuttamisesta 1087
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 45; lakivaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 56.

Kolmas ja ainoa käsittely:

7) Ehdotus Suomen—Saksan kauppasopimukseen tehdyn lisäsopimuksen muuttamisesta 1094
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 46; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 57.

Puhetta johtaa puhemies Sunila.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Halén, Huttunen, Ikola, Kulmala, Kuokkanen, Kyhälä, Lehikoinen, Lehto, Liedes, Lindberg, Meriläinen, L. Myllymäki, Mäenpää, E. Pekkala, Perälä, Pohjaranta, Riihimäki, Ruotsalainen, Rötö, Salo, Strengell, Tabell, Talvio, Tanner, Turunen, Urpilainen, Virta ja H. Väisänen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa virka-tehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Kuokkanen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valtioneuvoston kirjelmä, jossa pyydetään eduskunnan suostumusta edustajain E. Pekkalan ja Rötön vangitsemiseen.

Mainittu kirjelmä esitellään.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiassa. Sen jälkeen tehdään päätös valtioneuvoston kirjelmässä esitetyn vangitsemispyynnön hyväksymisestä tai hylkäämisestä, kumpaankin vangittavaksi pyydettyyn edustajaan nähden erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Pääministeri Svinhufvud: Minulla ei ole tässä asiassa paljoa lausuttavaa. Minä viittaan siihen lausuntoon, jonka annoin kun eduskunnassa oli käsiteltävänä hallituksen ilmoitus edustajain Rötön ja Eino Pekkalan pidättämisestä. Siinä minä ilmoitin, että Työväen ja talonpoikain puolue mielestäni oli naamioitu kommunistipuolue. Edelleen viittaan nyt käsiteltävänä olevan kirjelmän sanoihin siitä, että asiassa kertynyt aineisto sisäasiainministerin mielestä on siksi painava, että sanotut edustajat ovat vangittavat. Olen samaa mieltä kuin sisäasiainministerikin tässä asiassa ja pyydän ilmoittaa, että hallitus odottaa että tehtyyn pyyntöön suostutaan.

Jag har i detta ärende icke mycket att säga. Jag ber endast att få hänvisa till vad jag yttrade, när frågan var före om riksdagsmännen Rötös och Eino Pekkals anhållande. Jag uttalade då som min åsikt, att det parti, arbetar- och småbrukarpartiet enligt min åsikt är ett maskerat kommunistparti. Nu ber jag att få hänvisa till den skrivelse, som föreligger till behandling och ordalagen i densamma. Inrikesministern erinrar där om att bevismaterialet mot ifrågavarande riksdagsmän är så pass graverande, att de böra få tagas i fängsligt förvar. Jag ber å regeringens vägnar framhålla, att regeringen emotser, att dess begäran blir godkänd.

Ed. Hakki: Asiasta, joka eduskunnan on nyt käsiteltävänä, on kirjallinen il-

moitus hallituksen puolesta hyvin lyhyt-sanainen samoin kuin se selitys, jonka herra pääministeri äsken antoi, jonka sanoi tarkoittavan Työväen ja talonpoikain puoluetta. Puolueen nimitys on kuitenkin ollut Työväen ja pienviljelijäin puolue. Hallituksen kirjallisessa ilmoituksessa, joka on päivätty kuluvan kuun 11 päivänä, ilmoitetaan hallituksen antaneen kirjelmällään viime lauantaina määräyksen että etsivän keskuspoliisin oli kuulusteluja varten pidettävä mainitut eduskuntaryhmän jäsenet ja että tämän määräyksen johdosta sanotun eduskuntaryhmän jäsenet Jalmari Rötö ja Eino Pekkala saman kuun 7 päivänä oli pidätetty Pohjanmaalla. Tämä valtioneuvoston kirjelmä on kuitenkin, kuten kaikki tiedämme, annettu vasta sen jälkeen kuin sitä ennen oli törkeällä tavalla tunkeuduttu perustuslakivaliokunnan istuntoon ja sieltä erittäin raavalla tavalla raahattu ulos kaksi perustuslakivaliokunnan jäsentä, jotka olivat paraillaan pidettävään perustuslakivaliokunnan kokoukseen osaa, kokoukseen, jossa perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan siirryttyä nykyisen hallituksen sisäministeriksi, hoiti hänen tehtäviänsä varapuheenjohtaja ed. Voionmaa. Pidätys ei siis, kuten tässä kirjelmässä lausutaan, ole tapahtunut Pohjanmaalla, vaan kyllä se on tapahtunut Helsingissä, samana päivänä vähän aikaisemmin kuin valtioneuvoston mainittu kirjelmä on annettu, tarkemmin sanoen vielä Säätytalolla perustuslakivaliokunnan huoneistossa istunnon kestäessä. Tämä on tässä jo outoa. Ja tässä viitataan siihen, että aineistoa vangitsemisen johdosta on, mutta vangitsemisenhan on toimitettu muutenkin sivu valtiiovallan ja siinä ei ole noudatettu valtiopäiväjärjestyksen 14 pykälää, jonka mukaan valtiopäivien aikana edustajaa ei eduskunnan suostumuksetta voi vangita, ellei tuomioistuin ole määrännyt häntä vangittavaksi taikka häntä tavata verekseltä rikoksesta, josta ei voi tulla vähempää rangaistusta kuin 6 kuukautta vankeutta. Näistä kummastakaan tapauksesta ei ole kysymys eikä myöskään eduskunnan suostumusta ole hankittu. Kun asia on siis näin monivaiheinen ja kun ryhmämme on tästä asiasta toisessa yhteydessä tehnyt tiedustelun hallitukselta, mihinkä toimenpiteisiin on johtanut se näytelmä, joka toimeenpantiin Säätytalolla, katson tarpeelliseksi, että

eduskunnan, ennenkuin tästä asiasta tehdään päätös, on asia tutkittava ja saatava tilaisuus tutustua siihen aineistoon, mikä sisäministerillä on käytettävissään. Senvuoksi minä ryhmäni puolesta ilmoitan, että me ehdotamme asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan, jotta siitä, valiokunnan lausunnon saatuamme, voitaisiin tehdä päätös.

Oikeusministeri Söderholm: Ed. Hakkilan lausunnon johdosta pyydän saada lausua hallituksen puolesta seuraavaa.

Asian luonnosta lankeaa, ettei eduskunnan asiana ole eikä voi olla sen seikan tutkiminen, onko kertynyt syyteaineisto riittävä tai riittämätön. Ja periaatteelliselta kannalta katsottuna tietäisi tämän tapainen tutkiminen ennakoita puuttumista syyttäväviranomaisten ja tuomioistuinten toimintaan. Näin käsitetään asia myös ulkomailla, milloin on kysymys siitä, että parlamentin lupa saataisiin jonkun edustajan syytteeseen panemiseen tai vangitsemiseen. Niin tietoisopissa kuin käytännössä on aivan yleisesti asetettu sille kannalle, ettei parlamentti rupea tutkimaan syyteaineistoa. Parlamentti ratkaisee vain sen seikan, onko valtiovallan kannalta suotavampaa, että edustaja, jota tahdotaan syyttää tai joka vangitaan, saa rauhassa jatkaa työtänsä parlamentissa, vai onko suotavampaa, että lainkäyttö kulkee tavallista menoansa parlamentin koskemattomuuden sitä estämättä. Senpävuoksi Saksan valtiopäivillä ei ole sallittu keskustelua siitä, onko edustaja, jonka syyttämiseen lupa on pyydetty, syyllinen vai ei.

Med anledning av rdm. Hakkilas yttrande ber jag att få uttala, att det ligger i sakens natur att riksdagens, parlamentets, sak icke är att undersöka, om det finnes tillräckligt material för att ställa en parlamentsledamot under åtal eller icke. Detta är en sak, som närmast ankommer på domstol, där man har undersökningsdomaren. Denna praxis följes icke heller i andra länders parlament, man litar därpå att, då ett yrkande om en parlamentsledamots häktande göres från behörig myndighets sida, undersökning då har ägt rum om nödvändigheten härav. Parlamentet avgör endast vilketdera som är önskvärdare, att en parlamentsledamot, som man vill åtala, häktas, eller att han i van-

lig ordning åtalas utan att hans plats i parlamentet därigenom bleve öppen. Exempelvis i Tyskland följer man samma princip, och man har där gått så långt, att man icke ens tillåter diskussion därom, huruvida den, vars häktande begäres, är skyldig eller icke.

Ed. Hakkila: Herra oikeusministerin lausunnon johdosta, jossa hän huomautti, että ulkomaiden parlamenteissa ei sallita keskusteluakaan, vielä vähemmän tulisi kysymykseen asian tutkiminen, minä huomautan, että tokkohan minkään maan parlamentissa on ollut tällä tavalla toimeenpantua edustajan vangitsemista käsiteltävänä. Minä luulen, että tämä on ainutlaatuinen tapaus parlamentarismen historiassa, ja minä toivon, että se sellaiseksi ainoaksi tapaukseksi myöskin jäisi. Kun asia on siten, että tämä vangitseminen on tosiasiallisesti toimeenpantu sivu hallituksen ja hallitus on vasta perästäpäin kulkenut ja koettanut tapahtumalle saada laillisuuden verhon, niin tällaisessa harvinaisessa tapauksessa meidän on sekä oman maan että ulkomaiden parlamenttarismin vuoksi syytä ottaa asia vähän perusteellisemmin käsiteltäväksi kuin mitä on mahdollista täällä, jonka vuoksi minä edelleen uudistan ehdotukseni, jolleka ei ole mitään estettä valtiopäiväjärjestyksessä.

Ed. K. Myllymäki: Vaikka täällä herra oikeusministeri vetosi ulkomaan kokemukseen, niin tuskinpa tällä kertaa löydetään ainoatakaan maata, jossa kansalaiset olisi jaettu sillä tavalla lain ja oikeuden edessä kuin on nyt tapahtunut Suomessa. Yksi osa kansalaisista saa elää melkein miten tahtoo, tehdä mitä tykkää, kun sensijaan toiseen osaan kuuluvia vangitaan, vaikka yleensä voidaan panna kyseenalaiseksi, ovatko he tehneet mitään sellaista, josta heille voi antaa langettavan tuomion. Samoin tähän toiseen kansanluokkaan kuuluvat eräät kansalaiset saavat olla vapaalla jalalla, vaikka todistettavasti ovat tehneet itsensä syytäiksi rikoksiin, joista seuraa useampia vuosia kuritushuonetta. Näin saavat he olla samaan aikaan kuin kansanedustajia vangitaan, ilman että eduskunnalle voidaan antaa etukäteen mitään varmaa selvitystä siitä, mitä rikoksia he ovat tehneet. Meillä on perustuslaissa

taattu kansanedustajille erikoinen loukkaamattomuus eduskunnan koossaoloaikana. Mutta nyt me olemme saaneet nähdä, että kansanedustajaksi valituksi tuleminen tuottaa vaaran tulla vangituksi, jota vaaraa ei ole samassa määrässä niille, jotka eivät ole kansanedustajia. Tänä päivänä saapui Säätytalolle kansanedustaja Väisänen ja hänet pidätettiin heti ilman, ettei hän suinkaan siellä millään tavalla tullut tavatuksi verkseltään rikoksesta. Väisänen ei olisi tullut pidätetyksi, jos hän olisi edelleenkin ollut kotonaan niinkuin oli siihen asti, vaan pidätys johtui siitä, että hän pyrki ottamaan osaa eduskuntatyöhön, mihin hän olisi suorastaan velvollinenkin, koska hän on tullut kansanedustajaksi valituksi.

Minä en voi käsittää, ettei hallitus sallisi perustuslakivaliokunnan tutkia sitä aineistoa, minkä perusteella nyt kyseessäolevat edustajat Pekkala ja Rötö on vangittu, sillä jos hallitus on varma, niinkuin sen puolesta annetuista lausunnoista voi päätää, että niiden asiakirjojen kautta voidaan täysin todeta näiden syyllisyys, niin ei pitäisi olla mitään estettä sille, että perustuslakivaliokunta tutustuu näihin asiakirjoihin. On aivan liikaa vaadittu, että kaiken tämän jälkeen, mitä nyt on tapahtunut, eduskunnan pitää aina vain jatkuvasti ilman tutkimusta, ilman lähempiä selityksiä hyväksyä kaikki, mitä siltä vaaditaan. Se ei ole eduskunnan arvon mukaista ja täytyy kai sekin ottaa tässä asiassa lukuun. Näin ollen minä kannatan ed. Hakkilan tekemää ehdotusta, että asia lähetetään perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. Helo: Kansanedustajan loukkaamattomuutta on kaikissa maissa pidetty tärkeänä periaatteena ei niin paljon yksityisen edustajan vuoksi, vaan sentähden, että kansanvaltainen valtiolämä perustuu kansanedustajan loukkaamattomuuteen. Sen vuoksi on myöskin ulkomailla, siitä huolimatta, mitä oikeusministeri mainitsi, varsin arkaluontoisesti suhtauduttu kansanedustajien vangitsemiseen eikä ole annettu lupaa siihen ilman tarkempia perusteita. Mitä esim. Saksaan tulee siellä on parlamentissa kommunistisia edustajia, jotka kuuluvat eivät niin puolueensa oikeistoon kuten täällä, vaan äärimmäisimpään vasemmistoon. Siellä on myös ollut tiedossa

niistä edustajista, joita on pyydetty vangittaviksi, monin kerroin enemmän kuin mitä nyt on tiedossa, vaikkapa ei virallisia asiakirjoja ole siinä suhteessa esitetty. Kuten jo mainitsin, kysymys ei ole vain yksityisistä kansanedustajista. Kysymys on siitä pohjasta, jolla kansanvaltainen valtiolämä lepää ja siinä suhteessa on eduskunnan velvollisuus myöskin pitää tätä kansanvaltaisen valtiolämän perustaa siksi arvossa, että ei suvaitse sellaista loukkausta, miksikä tämä tapaus ilmeisesti on muodostunut. Eduskunnassa on ollut havaittavissa, että se ei ole pitänyt kiinni arvostaan viime aikoina. Nyt on eduskunnalla tilaisuus osoittaa, että se ei salli yksityisten edustajien loukkaamista silloin, kun sen tueksi ei voida esittää mitään muuta kun jonkun henkilön, olkoon se vaikka hallituksen jäsenen, yksityinen mielipide. Ei mitään perusteita kuin vain ainoastaan mielipide. Tämä on liian kevyttä edustajien loukkaamattomuuden poistamiseksi ja minusta, jos eduskunta tahtoo pitää kiinni arvostaan, jos se tahtoo pitää kiinni siitä, että se on velvollinen puolustamaan parlamentarismia silloin, kun sen kimppuun hyökätään sellaisella tavalla, kun mitä meillä on tapahtunut, ei eduskunta voi suostua nyt kysymyksessäolevaan vangitsemiseen, ja sentähden minäkin kannatan ed. Hakkilan tekemää ehdotusta.

P u h e m i e s: Koska on ehdotettu asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan ja tätä ehdotusta, jonka hyväksyminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, on kannatettu, pyydän seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa ainoastaan tähän ehdotukseen.

Ed. von B o r n: Avstår.

Ed. S c h a u m a n: Avstår.

Keskustelu asian valiokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Hakkila ed. K. Myllymäen kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan valmisteltavaksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hakkilan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hakkilan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 57 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 29.

Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. von Born: Jag har tidigare i annat sammanhang uttalat min uppfattning i saken därhän, att, ifall häktning av en kommunistisk riksdagsman begäres och det tillika från vederbörligt håll försäkras, att ett fullt tillfyllestgörande graverande bevismaterial mot honom föreligger, jag för min del är villig att tillmötesgå en sådan begäran. Nu föreligger ju de facto en dylik försäkran, avgiven av statsministern å regeringens vägnar. Jag är under sådana förhållanden färdig att villfara regeringens begäran, men jag ber då emellertid att få betona det, att häktningen i varje fall icke sker på riksdagens ansvar, utan på dens, som skridit till densamma, här då närmast regeringens.

Ed. Schauman: Jag bad om ordet i anledning av justitieministerns anförande endast för att göra den anmärkningen, att det hade varit lyckligare att icke i detta sammanhang hänvisa till utländsk praxis och utländsk doktrin, ty allt som i detta ärende tidigare har förekommit, har stått så fjärran som möjligt ifrån praxis i utlandet och ifrån det, som läres i utländsk statsförfattningsrätt.

Ed. Ampuja: Minä ehdotan, että eduskunta kieltäytyy hyväksymästä hallituksen pyyntöä.

Ed. Åhlström: Jag ber att få understöda rdm. Ampujas förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ampuja ed. Åhlströmin kannattamana

ehdottanut, että vangitsemispyyntöihin ei suostuttaisi. Kutsun tätä ed. Ampujan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensiksi tehdään päätös ed. E. Pekkalaan nähden.

Äänestys ja päätös:

Joka tahtoo antaa suostumuksensa ed. E. Pekkalan vangitsemiseen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ampujan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 57 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 34.

Eduskunta on siis antanut suostumuksensa ed. E. Pekkalan vangitsemiseen.

Puhemies: Nyt on tehtävä päätös ed. Rötköön nähden.

Äänestys ja päätös:

Joka tahtoo antaa suostumuksensa ed. Rötön vangitsemiseen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ampujan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 43 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 38.

Eduskunta on siis antanut suostumuksensa ed. Rötön vangitsemiseen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus tasavallan suojelulaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 47 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 54, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 47.

Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.